

Orientujme se lépe v informačním prostoru před volbami do Evropského parlamentu

Vážení vzdělavatelé,

V době, kdy jsou informace sice široce a rychle dostupné, ale také snadno manipulovatelné, je podpora kritického myšlení a informační gramotnosti u studentů a dalších cílových skupin ještě důležitější než kdy jindy. Je tomu tak zejména v souvislosti s demokratickými procesy, jako jsou volby. Právě z toho důvodu Vám nabízíme **Evropský InfoQuest**, jehož cílem je zapojit účastníky do rolové aktivity, která odráží složitost informačního prostředí, konkrétně se zaměřením na volby do Evropského parlamentu.

O CO V EVROPSKÉM INFOQUESTU JDE?

Evropský InfoQuest je interaktivní hra, která simuluje prostředí předcházející volbám do Evropského parlamentu. Rozděluje účastníky do skupin představujících různé společenské aktéry: proevropské a protiunijní politické strany, média a organizace občanské společnosti. Prostřednictvím řady scénářů budou účastníci čelit výzvám a rozhodnutím formovaným v kalných vodách masového šíření informací.

PROČ JE DŮLEŽITÉ DISKUTOVAT O DEZINFORMACÍCH PŘED VOLBAMI?

Předvolební čas je kritickým obdobím, kdy jsou voliči bombardováni informacemi z různých, více či méně důvěryhodných zdrojů. Některé z nich mají za cíl dezinformovat, manipulovat a ovlivňovat veřejné mínění. I vzdělávání studentů o těchto taktikách ještě před dosažením volebního věku je přípravou na to, jak podobné situace do budoucna identifikovat, a podpořit tak informovanou a zodpovědnou účast v demokratických procesech.

NEPOLITICKÁ POVAHA EVROPSKÉHO INFOQUESTU:

Je důležité si uvědomit, že tato aktivita nemá politickou agendu, ani si neklade za cíl ovlivnit politické názory nebo volební preference účastníků. Jejím cílem je naopak posílit schopnost účastníků kriticky hodnotit informace, rozpoznat neobjektivní nebo zavádějící obsah a pochopit význam jejich budoucí role voličů v demokracii. V průběhu celé aktivity je zachován vyvážený a neutrální postoj a důraz je kladen zejména na vzdělávací cíle, nikoliv na politické přesvědčování.

EVROPSKÝ PARLAMENT A DALŠÍ INSTITUTE O DEZINFORMACÍCH:

Evropský parlament spolu s dalšími institucemi opakovaně upozorňuje na hrozby, které představují dezinformace a zahraniční vliv na volby. Začleněním těchto obav do simulace se snažíme odrážet skutečnou naléhavost a aktuálnost těchto otázek. Tento přístup je nejen v souladu se současnými institucionálními prioritami EU i ČR, ale také poskytuje účastníkům fundovaný kontext, aby pochopili význam své účasti na ochraně demokratické integrity.

ZAHRNUTÍ KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ:

Zahrnutí politických stran, médií a organizací občanské společnosti jako aktérů do aktivity má odrážet mnohostrannou povahu volebního procesu. Politické strany představují spektrum politických názorů a soutěž, který je s volbami neodmyslitelně spjata. Média ilustrují moc a odpovědnost za šíření informací a zdůrazňují výzvy spojené s udržení objektivity a důvěryhodnosti. Organizace občanské společnosti ukazují roli hlídacích psů a zastánců transparentnosti a odpovědnosti. Společně tyto aktéři poskytují účastníkům komplexní pohled na volební ekosystém a zdůrazňují vzájemnou provázanost těchto prvků a jejich společný dopad na demokracii.

ZÁVĚREM:

Chápeme obavy, které mohou někteří z Vás mít ze zavádění témat politického charakteru do výuky. Nicméně v době, kdy dezinformace mohou významně ovlivnit veřejné mínění a volební výsledky, je poskytnutí nástrojů ke kritickému zacházení s informacemi studentům (a dalším cílovým skupinám) nejen přínosné, ale dokonce nezbytné. Evropský InfoQuest nabízí bezpečnou a vyváženou vzdělávací platformu pro prozkoumání těchto otázek, a umožňuje studentům stát se informovanými a vnímavými účastníky demokratické společnosti, a to nezávisle na jejich současných či budoucích politických preferencích.

Věříme, že díky promyšlenému zapojení a diskuzi se účastníci naučí s důvěrou a poctivě orientovat ve složitých otázkách informačního věku.

S přáním mnoha úspěchů ve Vaší vzdělávací činnosti,

Centrum pro informovanou společnost

Příprava materiálu byla podpořena Zastoupením Evropské komise v České republice.

Volby do Evropského parlamentu

KDY A KDO MŮŽE VOLIT?

Volby do Evropského parlamentu se v České republice konají ve dvou termínech¹:

- Volební místnosti se prvně otevřou 7. června 2024 ve 14:00 a hlasovat bude možné do 22:00.
- Druhý den, 8. června 2024, bude možné volit od 8:00 do 14:00 hodin.

Volit může každý, kdo dosáhl věku 18 let. Kromě občanů České republiky mohou volit i občané jiných členských států EU, kteří jsou v České republice přihlášení k trvalému nebo přechodnému pobytu nejméně 45 dnů před konáním voleb².

STRUČNÁ HISTORIE VOLEB DO EP:

První přímé volby do Evropského parlamentu proběhly ve dnech 7. a 10. června 1979, kdy si občané EU historicky poprvé volili svoje zástupce. Do té doby byly za volbu poslanců parlamentu odpovědné jednotlivé parlamenty členských zemí³.

STRUČNÉ PRAVOMOCI EVROPSKÉHO PARLAMENTU – PROČ JSOU VOLBY DO EP DŮLEŽITÉ:

Evropský parlament, reprezentující hlas občanů členských zemí EU přispívá společně s dalšími orgány EU k celkové politické strategii Unie. Jakožto jediná přímo volená instituce Evropské unie zastupuje zájmy občanů EU⁴.

- 1 Evropský parlament. "Česko - Jak Volit." Volby Do Evropského Parlamentu 2024: Vše, Co Potřebujete Vědět, December 7, 2023. Accessed February 2, 2024. <https://elections.europa.eu/cs/how-to-vote/cz/>.
- 2 Evropský parlament. "Česko - Jak Volit." Volby Do Evropského Parlamentu 2024: Vše, Co Potřebujete Vědět, December 7, 2023. Accessed February 2, 2024. <https://elections.europa.eu/cs/how-to-vote/cz/>.
- 3 Bux, Udo, and Mariusz Maciejewski. "Evropský parlament: historické souvislosti | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament." <https://www.europarl.europa.eu/>, November 2023. Accessed February 7, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/11/evropsky-parlament-historicke-souvislosti>.
- 4 Evropská unie - Generální ředitelství pro komunikaci. "Evropský parlament – úloha a pravomoce | Evropská unie." European Union. Accessed February 2, 2024. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament_cs.

TŘI ZÁKLADNÍ PRAVOMOCI EP JSOU:

1. Rozpočtová – Společně s Radou EU sestavuje a schvaluje rozpočet EU. EP dohlíží na zachování odpovědnosti, transparentnosti a demokratických zásad Evropské unie⁵.
2. Legislativní
 - a. Pohled z mezinárodní perspektivy
 - i. Spolurozhoduje o rozšiřování EU o nové členské země – Společně s Komisí a Evropskou radou schvaluje smlouvy o přistoupení nových členských zemí⁶.
 - ii. Spolurozhoduje o uzavírání mezinárodních smluv – podle charakteru a předmětu konkrétní smlouvy zde Parlament plní buď schvalovací nebo konzultační roli⁷.
 - b. Pohled ze vztahů k ostatním institucím.
 - i. Podle návrhů Evropské komise schvaluje Parlament společně s Radou právní předpisy EU⁸.
 - ii. Úkoluje Komisi vypracováním návrhu konkrétního právního předpisu⁹.
 - iii. Kontroluje pracovní program Komise, vypracovává k němu akční plán a připomínkuje pracovní program¹⁰.

- 5 Generální ředitelství pro komunikaci. "Evropský Parlament – Úloha a Pravomoce | Evropská Unie." European Union. Accessed February 8, 2024. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament_cs.
- 6 European Union. "EU Enlargement." Accessed February 8, 2024. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-enlargement_en.
- 7 Generální sekretariát Rady. "Mezinárodní Dohody – Úloha Rady." www.consilium.europa.eu, December 21, 2023. Accessed February 2, 2024. <https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/international-agreements/>.
- 8 Generální ředitelství pro komunikaci. "Evropský Parlament – Úloha a Pravomoce | Evropská Unie." European Union. Accessed February 8, 2024. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament_cs.
- 9 Generální ředitelství pro komunikaci. "Evropský Parlament – Úloha a Pravomoce | Evropská Unie." European Union. Accessed February 8, 2024. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament_cs.
- 10 Generální ředitelství pro komunikaci. "Jak se stanovují priority." Evropská Komise. Accessed February 2, 2024. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategic-planning/how-priorities-are-set_cs.

3. Kontrolní

- a. Provádí demokratický dohled nad všemi orgány EU. Parlament je jediný orgán EU, do kterého si občani volí přímo své zástupce, čímž Parlament získává legitimitu dohlížet na ostatní orgány EU a kontrolovat je¹¹.
- b. Provádí výběr předsedy Komise a schvaluje Komisi jako celek. Má také možnost hlasovat o návrhu na vyslovení nedůvěry, který může Komisi přimět k odstoupení¹².
- c. Může udělit rozpočtové absolutorium, tedy schválit přidělování finančních prostředků v rámci rozpočtů EU a také způsobu využití výdajů¹³. Jeho dohled nad rozpočtem cílí na zajištění toho, že peníze daňových poplatníků jsou využité efektivně, účelně a v souladu s prioritami EU¹⁴.
- d. Reaguje na petice předložené občany a spouští proces vyšetřování¹⁵.
- e. Poslanci Evropského parlamentu mají možnost interpelace, a tedy položit dotazy předsedovi Evropské rady, Radě, Komisi nebo místopředsedovi Komise a vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku¹⁶.
- f. Kontrola v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky – Parlament má právo být informován a poskytovat Radě doporučení či otázky. Také s ním musí

11 Pavy, Eva. "Evropský parlament: Pravomoci | Fakta a čísla o Evropské unii | Evropský parlament." Evropský Parlament, April 2023. Accessed February 2, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/19/the-european-parliament-powers>.

12 Generální ředitelství pro komunikaci. "Evropský Parlament – Úloha a Pravomoce | Evropská Unie." European Union. Accessed February 8, 2024. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament_cs.

13 "Rozpočtové Absolutorium: Nástroj Parlamentní Kontroly Krok Za Krokem | Zpravodajství | Evropský Parlament," May 2020. Accessed February 8, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20150427STO46470/rrozpocetove-absolutorium-nastroj-parlamentni-kontroly-krok-za-krokem>.

14 Budgetary Powers. "Budgetary Powers." Accessed February 8, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/powers-and-procedures/budgetary-powers>.

15 Generální ředitelství pro komunikaci. "Evropský Parlament – Úloha a Pravomoce | Evropská Unie." European Union. Accessed February 8, 2024. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament_cs.

16 Pavy, Eva. "Evropský Parlament: Pravomoci | Fakta a Čísla O Evropské Unii | Evropský Parlament." Evropský Parlament, April 2023. Accessed February 2, 2024. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/19/the-european-parliament-powers>.

být konzultovány důležité záležitosti a rozhodnutí týkající se této oblasti. Vliv Parlamentu v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky se posílil s vytvořením funkce vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který je zároveň místopředsedou Komise¹⁷.

EUROPOSLANCI A ČEŠTÍ EUROPOSLANCI – POČET, PROPORČNOST:

V roce 2024 bude Česká republika reprezentována 21 europoslanci. Tenhle počet je přiřazen na základě sestupné poměrnosti. To znamená, že větší země mají v poměru ke svému počtu obyvatel méně křesel, zatímco menší země jsou zastoupeny více. Je to způsob, jak vyvážit zastoupení všech členských států. Každá členská země má krom toho nejméně 6 a nejvýše 96 poslanců¹⁸.

ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE: VYSVĚTLETE POJMY

- **Informace** můžeme definovat jako:
 - fakta o někom nebo něčem¹⁹,
 - zprávy, fakta, data, nebo poznatky získané výzkumem, studiem nebo výukou²⁰,
 - fakta nebo podrobnosti o někom/něčem²¹.
- Příklad informace: Volby do Evropského parlamentu se v České republice konají ve dvou termínech a to 7. a 8. června 2024.
- **Dezinformace** – Při používání termínu „dezinformace“ je důležité mít na paměti, že pro něj neexistuje jedna ustálená definice a že existují menší variace v chápání tohoto konceptu různými aktéry. Ku příkladu NATO vnímá dezinformaci jako *nepravdivou nebo nepřesnou informaci, které je záměrně šířena s cílem manipulovat názory*

17 Generální ředitelství pro komunikaci. "Evropský Parlament – Úloha a Pravomoce | Evropská Unie." European Union. Accessed February 8, 2024. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-parliament_cs.

18 Eva Pavy, "The European Parliament: Organisation and Operation | Fact Sheets on the European Union | European Parliament," October 2023, accessed February 8, 2024, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/20/the-european-parliament-organisation-and-operation>.

19 Cambridge Dictionary

20 Merriam-Webster

21 Oxford Learner's Dictionaries

a činy ostatních²². Evropská unie chápání tohoto pojmu mírně rozšiřuje, jelikož definuje dezinformaci jako ověřitelně klamavou nebo zavádějící informaci, která je vytvořena, prezentována a šířená za účelem ekonomického zisku nebo se záměrem oklamat veřejnost, čím může způsobit škodu²³. Krom toho, Centrum proti hybridním hrozbám Ministerstva vnitra České republiky vnímá dezinformace jako „systematické a úmyslné klamání“²⁴. Přesto, že se definice tohoto pojmu mohou lišit, je nutno zdůraznit dva důležité aspekty dezinformací, na kterých panuje konsenzus, a to:

- nepravdivý charakter informace,
- vědomý záměr uvést adresáta informace do omylu.
- **příklad dezinformace:** Tvzení o tom, že Evropská unie hodlá zakázat kadeřnicím nosit vysoké podpatky, náramky a prsteny, které v roce 2012 kolovalo po sítích. Návrh na regulaci v kadeřnickém odvětví sice předložily oborové organizace, nebyl však iniciován orgány EU a Evropská komise se rozhodla jej nepřijmout²⁵.
- **Misinformace** – Základní rozdíl mezi dezinformací a misinformací spočívá v záměru za jakým jsou tyto informace šířené dál, a tedy již zmíněný zlý úmysl toho, kdo informaci šíří. NATO, opět, charakterizuje misinformaci jako ověřitelně nepravdivé nebo nepřesné informace, šířené bez zlého úmyslu, přestože jejich účinky mohou být škodlivé²⁶ a Centrum proti hybridním hrozbám Ministerstva vnitra České republiky popisuje misinformace jako „*neúmyslně nesprávné informace*“²⁷.

22 NATO. "NATO's Approach to Countering Disinformation," November 2023. Accessed February 9, 2024. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_219728.htm.

23 European Commission, "Communication on Tackling Online Disinformation: A European Approach," eur-lex.europa.eu, April 2018, accessed February 8, 2024, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0236>.

24 Ministerstvo vnitra České republiky. "Definice Dezinformací a Propagandy - Centrum Proti Hybridním Hrozbám." Accessed February 9, 2024. <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>.

25 Zastoupení Evropské komise v ČR. "EUROMÝTUS: Kadeřnice Bez Prstýnků a Podpatků." euractiv.cz, November 2, 2016. Accessed February 9, 2024. <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/euromytus-kadernice-bez-prstynku-a-podpatku/>.

26 NATO. "NATO's Approach to Countering Disinformation," November 2023. Accessed February 9, 2024. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_219728.htm.

27 Ministerstvo vnitra České republiky. "Definice Dezinformací a Propagandy - Centrum Proti Hybridním Hrozbám." Accessed February 9, 2024. <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>.

- **Příklad misinformace:** Volby do Evropského parlamentu se v České republice konají ve dvou termínech a to 7. a 8. **července** 2024. (Volby se konají v červnu, ne v červenci.)
- **Falešné zprávy** – Při pojmu falešné správy (fake news) také bojujeme s chybějící jednoznačnou definicí. Falešné zprávy zahrnují různé formy misinformací, včetně zpravodajské satiry, parodie, výmyslů, manipulace, reklamy a propagandy. Tyto definice spojuje napodobování skutečných zpráv, co se týče vzhledu, obsahu a také distribuce. Falešné zprávy často přebírají formát a styl legitimních zpravodajských zdrojů, včetně designu webových stránek, struktury článků a přiřazování obrázků, aby vypadaly důvěryhodně. Kromě toho se falešné zprávy prostřednictvím AI a falešných webových stránek snaží napodobit všudypřítomnost skutečných zpráv. Tím, že se vydávají za skutečné zprávy, přispívají k narušení důvěry v žurnalistiku a podkopávají její legitimitu, zejména v kontextu sociálních médií, kde je zdroj informací často zastřen²⁸.
- **příklad falešné zprávy: online nástroj na vytvoření vlastní falešné zprávy** - <https://breakyourownnews.com/>

28 Tandoc, Edson C., Zheng Wei Lim, and Richard Ling. "Defining 'Fake News.'" Digital Journalism 6, no. 2 (August 30, 2017): 137–53. <https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1360143>.

- **Malinformace** – informace, která se zakládá na skutečnosti, ale je použita ke způsobení škody osobě, organizaci nebo zemi²⁹. Jednoduše řečeno, jde o sice pravdivou informaci, ale je šířena se zlým úmyslem někoho poškodit.
 - **příklad malinformace:** Zveřejnění emailové komunikace Emmanuel Macrona před volbami s cílem ovlivnit voliče³⁰.
- **Manipulace** – K manipulaci dochází při vědomém ovlivňování jednání, emocí nebo myšlenek jiných ve prospěch manipulátora³¹. Jako prostředek manipulace mohou být využity již zmíněné dezinformace, jejichž cílem je manipulovat veřejným míněním, ale také polopravdy, fakticky správné informace, argumentační fauly a další manipulativní techniky..
- **Mediální gramotnost** – Schopnost přijímat a kriticky vyhodnocovat informace pocházející z médií³². Evropská komise ve své komunikaci pojímá mediální gramotnost jako schopnost přistupovat k mediálním obsahům, rozumět jim a kriticky je hodnotit, stejně jako vytvářet komunikaci v různých kontextech³³.
 - Mediální gramotnost hraje zásadní roli v boji proti dezinformacím, protože poskytuje schopnost kriticky hodnotit informace, s nimiž se setkáváme na internetu, identifikovat důvěryhodné zdroje a činit informovaná rozhodnutí. Tento proces vzdělávání zahrnuje praktické dovednosti a povědomí o vyvíjejícím se digitálním prostředí. Mediální gramotnost

29 Ireton, Cheryl, and Julie Posetti, eds. Journalism, "Fake News" and Disinformation: A Handbook for Journalism Education and Training. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2018. <https://en.unesco.org/fighthakenews>.

30 Matoška, Lukáš. "Na webu se objevily e-maily z Macronovy kampaně, štáb den před volbami hlásí hackerský útok." iROZHLAS, May 6, 2017. Accessed March 8, 2024. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/macron-hackersky-utok-volby-francie_1705060627_kro.

31 Fischer, Alexander. "Then Again, What Is Manipulation? A Broader View of a Much-maligned Concept." Philosophical Explorations 25, no. 2 (February 27, 2022): 170–88. <https://doi.org/10.1080/13869795.2022.2042586>.

32 Potter, W. James. Media Literacy. 10th ed. United States of America: SAGE Publications, Inc, 2008.

33 Communication on A European approach to media literacy in the digital environment, COM(2007) 833 <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0833:FIN:EN:PDF>

sice není samostatným řešením dezinformací, ale pomáhá k řešení tím, že veřejnosti umožňuje efektivně se orientovat v online prostředí³⁴.

DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE:

<https://euhrou.cz>

https://learning-corner.learning.europa.eu/index_cs

<https://europeanvalues.cz/en/fungovani-ceskych-dezinformacnich-webu/o-metode/>

https://learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/top-publications-18-118-year-olds_cs

34 European Digital Media Observatory. "The Importance of Media Literacy in Fighting Disinformation – EDMO." Accessed February 9, 2024. <https://edmo.eu/media-literacy/the-importance-of-media-literacy-in-fighting-disinformation/>.

